

ANTREA KAMILLERI

Το σχήμα του νερού

Μετάφραση
Μαρία-Ρόζα Τραιικόγλου

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

Εκδόσεις Πατάκη — ROUGE ET NOIR —

Σειρά Andrea Camilleri — 1

Andrea Camilleri, *To σχήμα του νερού*

Τίτλος πρωτοτύπου *La forma dell'acqua*

Μετάφραση Μαρία-Ρόζα Τραϊκόγλου

Τυπογραφικές διορθώσεις Νίκος Αγγελής

Σύνθεση εξωφύλλου Μαρία Κωνσταντακάκη

Στοιχειοθεσία, σελιδοποίηση Αγγελική Κουτσούκου

Φιλμ RAY Ε.Π.Ε.

Μοντάζ Μ. Ποινιού

Copyright © για την ιταλική γλώσσα, Sellerio editore, Παλέρμο 1994

Copyright © για την ελληνική γλώσσα, Εκδόσεις Πατάκη,

Αθήνα 1999

Πρώτη έκδοση στην ιταλική γλώσσα από τις εκδόσεις Sellerio,

Παλέρμο 1994

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Ιούλιος 1999

(Κ.Ε.Τ 2333 - Κ.Ε.Π. 527/99)

ISBN 960-378-088-X

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 14, 106 80 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 36.38.362 - 36.45.236 Fax: 36.28.950

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: Ν. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ 122, 563 34 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ, Τηλ.: (031) 70.63.54-5

Το φως της αυγής τρύπωνε με δυσκολία ως τον αυλόγυρο της Σπλέντορ, της εταιρείας που είχε αναλάβει να διατηρεί παστρικούς τους δημόσιους χώρους της πόλης Βιγκάτα. Χαμηλά πυκνά σύννεφα σκέπαζαν απ' άκρη σ' άκρη τον ουρανό, σαν γκριζα αυλαία τεντωμένη από ταράτσα σε ταράτσα. Φύλλο δε σάλευε· ο αγέρας του νοτιά είχε αργήσει να ξυπνήσει από το μολυβένιο ύπνο του, και ίσα ίσα που έκανε τον κόπο να πάρει τα πόδια του. Προτού αναθέσει τα πόστα, ο ομαδάρχης ανακοίνωσε πως για τη μέρα εκείνη, όπως και για τις επόμενες, οι κύριοι Πέππε Σκέμμαρι και Καλούτσο Μπρουκκουλέρι θεωρούνταν δικαιολογημένως απόντες. Και όντως, πιότερο κι από δικαιολογημένη η απουσία τους· οι δυο τους είχαν συλληφθεί το προηγούμενο βράδυ, την ώρα που επιχειρούσαν ληστεία στο τοπικό σουπερμάρκετ, και μάλιστα ένοπλη. Στους Πίνο Καταλάνο και Σάρο Μονταπέρτο, δυο νεαρούς τοπογράφους προσωρινά άνεργους ως προς το αντικείμενο των σπουδών τους, οι οποίοι είχαν προ-

σληφθεί με την ιδιότητα των «οικολογικών χειριστών» — ύστερα βεβαίως από τη γενναιόδωρη παρέμβαση του αξιότιμου Κουζουμάνο, στην προεκλογική εκστρατεία του οποίου οι δυο τους είχαν αφιερωθεί σώματι και ψυχή (με αυτή ακριβώς τη σειρά, μιας και το σώμα έκανε πολύ περισσότερα απ' όσα η ψυχή ήταν διατεθειμένη να δώσει) — , ο ομαδάρχης ανέθεσε το πόστο που είχε χηρέψει, και συγκεκριμένα εκείνο τον τομέα τον αποκαλούμενο Στάνη, επειδή, όπως ήταν γνωστό, προ αμνημονεύτων χρόνων κάποιος τσοπάνης μάντρωνε εκεί τα ζωντανά του. Ήταν μια εκτεταμένη περιοχή με μεσογειακή βλάστηση στις παρυφές της πόλης, η οποία έφτανε σχεδόν μέχρι την κοιλάδα κι είχε για φόντο τα απομεινάρια ενός τεράστιου χημικού εργοστασίου, που είχε εγκαινιαστεί από τον πανταχού παρόντα Κουζουμάνο, την εποχή που τα πράγματα έδειχναν πως δυνατά φυσούσε ο θαυμαστός άνεμος της προόδου, ώσπου ο αγέρας κατάντησε αδύναμη πνοή, για να κοπάσει ολότελα στο τέλος: στην πορεία του, ωστόσο, είχε κατορθώσει να κάνει μεγαλύτερη ζημιά κι από τυφώνα, αφήνοντας στο διάβα του ορδές ολόκληρες αστέγων και ανέργων. Για να αποτρέψει τα περιπλανώμενα στίφη των λιγότερο ή περισσότερο απόρων, των Σενεγαλέζων και Αλγερινών, Τυνήσιων και Λίβυων, απ' το να φωλιάσουν στη συγκεκριμένη φάμπρικα, ένα τείχος σηκώθηκε ολόγυρα, πίσω από το οποίο ορθώνονταν ακόμα τα

διαβρωμένα απ' τον καιρό, την αδιαφορία και την αρμύρα κτίσματα, φέρνοντας ολοένα και περισσότερο στην αρχιτεκτονική ενός Γκάουντι στο έλεος των παραισθησιογόνων.

Μέχρι πρόσφατα η Στάνη αντιπροσώπευε για κείνους που μάλλον περιφρονητικά ονομάζονταν «σκουπιδιάρηδες» μια κοπιαστική εργασία που καμία σχέση δεν είχε με λούφα. Ανάμεσα σε πεταμένα χαρτιά, πλαστικούς φακέλους, κουτάκια από μπίρα ή Κόκα-Κόλα, ανθρώπινα περιττώματα άλλοτε κουκουλωμένα και άλλοτε αφημένα σε κοινή θέα, όλο και πρόβαλλε κάποιο παρατημένο προφυλακτικό, που σου έδινε τη δυνατότητα, αν είχες θέληση και φαντασία, να αναπλάσεις στο μυαλό σου κάθε λεπτομέρεια της συγκεκριμένης ερωτικής συνάντησης. Εδώ κι ένα χρόνο, ωστόσο, τα προφυλακτικά σε τούτο το μέρος σχημάτιζαν πραγματική θάλασσα, χαλί ολόκληρο, κι αυτό από τη μέρα που κάποιος υπουργός με μούτρο σκοτεινό και ανεξιχνίαστο, άξιο να μελετηθεί από τον ίδιο τον Λομπρόζο*, κατέθεσε, βγαλμένη μέσα από σκέψεις ακόμα πιο σκοτεινές κι ανεξιχνίαστες απ' την όψη του, μια ιδέα που κρίθηκε πάραυτα ικανή να επι-

---

* Πρόκειται για τον Τσέζαρε Λομπρόζο (1836-1909), Ιταλό εγκληματολόγο και εμπνευστή της θεωρίας πως οι εγκληματίες αποτελούν ένα συγκεκριμένο είδος το οποίο διακρίνεται από αναγνώρισμα σωματικά και ψυχολογικά χαρακτηριστικά. (Σ.τ.Μ.)

λύσει κάθε πρόβλημα δημόσιας τάξης στο Νότο. Αυτή την ιδέα ήταν που εκμυστηρεύτηκε σε κάποιο συνάδελφό του που υπηρετούσε στο στράτευμα κι έμοιαζε να 'χει ξεπηδήσει φρέσκος φρέσκος απ' τις σελίδες του Πινόκιο, κι οι δυο τους πήραν την απόφαση να στείλουν στη Σικελία μερικές στρατιωτικές μονάδες με σκοπό «τον έλεγχο της περιοχής», έτσι ώστε να ξεκουράσουν τους καραμπινιέρους και τους αστυνομικούς, τις υπηρεσίες πληροφοριών και διάφορα άλλα συγκεκριμένα λειτουργικά τμήματα — τις υπηρεσίες τελωνείων, οδικής ασφάλειας, σιδηροδρόμων και λιμενικού σώματος, καθώς και ορισμένους τομείς της Εισαγγελίας και άλλες γνωστές μονάδες: την αντιτρομοκρατική και της καταπολέμησης της Μαφίας, όπως και τις υπηρεσίες δίωξης ναρκωτικών, απαγωγών, διαρρήξεων, και πλήθος άλλες που καταπιάνονται με τόσες και τόσες κουραστικές κι επίπονες υποθέσεις και που για λόγους συντομίας παραλείπονται. Ως συνέχεια αυτής της τόσο ωραίας ιδέας των δύο διακεκριμένων κρατικών λειτουργών, κάμποσοι γόννοι του Πιεμόντε, αμούστακα τέκνα του Φριούλι που μέχρι χτες δεν έκαναν άλλο από το ν' ανασαίνουν τον τσουχερό και λαγαρό αέρα των βουνών τους, κατέφθασαν στη Σικελία και βρέθηκαν εξ απήνης να αγκομαχούν και να ιδροκοπάνε μες στα προσωρινά τους καταλύματα, σε μια χώρα που απλωνόταν σε υψόμετρο μετάβιας ενός μέτρου πάνω από την επιφάνεια της θά-

λασσας, εν μέσω ανθρώπων που συνεννοούνταν σε μία διάλεκτο ακατανόητη, φτιαγμένη πióτερο από σιωπές παρά από λόγια, από ανεξήγητα σαλέματα των φρυδιών, από αδιόρατα σουφρώματα των ρυτίδων. Κι εκείνοι εντάχθηκαν όσο καλύτερα μπορούσαν χάρη στο νεαρό της ηλικίας τους, όπως και στη χείρα βοήθειας που τους πρόσφεραν οι ίδιοι οι ντόπιοι, συγκινημένοι μπροστά στην αμήχανη, εκτός τόπου έκφραση των ξένων πιτσιρικάδων. Όσο για το ξαλάφρωμα της σκληρής εξορίας τους, αυτό το είχε αναλάβει ο Τζετζέ Γκουλλόττα, άνθρωπος φλογερός και πολυμήχανος, αναγκασμένος ως εκείνη την εποχή να καταπνίγει τα έμφυτα χαρίσματα του απατεώνα υπό την ένδυση του ασήμαντου κλεπταποδόχου. Μέσα από οδούς τόσο πλάγιες όσο και υποουργικές, με το που έμαθε για την επικείμενη άφιξη των φαντάρων, ο Τζετζέ είχε μια απίστευτη έμπνευση, την οποία κατέστησε λειτουργική και συγκεκριμένη, απευθυνόμενος χωρίς χρονοτριβή στη μεγαλοφυχία εκείνων που εκ θέσεως είχαν τη δυνατότητα να του παράσχουν τις αναγκαίες αναρίθμητες και περίπλοκες άδειες. Εκ θέσεως· με άλλα λόγια, σε κείνους οι οποίοι έλεγχαν πραγματικά την περιοχή και ούτε κατά διάνοια δεν τους περνούσε απ' το μυαλό να εκδώσουν άδειες πάνω σε αίτηση μετά χαρτοσήμου. Κοντολογίς, ο Τζετζέ μπόρεσε να εγκαινιάσει στη Στάνη τη νέα του επιχείρηση, με ειδικότητα στη φρέσκια σάρκα, όπως και σε μια

πλούσια ποικιλία ελαφρών — πάντοτε — ναρκωτικών. Η φρέσκια σάρκα κατά κανόνα προερχόταν από τις ανατολικές χώρες, που επιτέλους είχαν αποτινάξει απ' το σβέρκο τους τον κομμουνιστικό ζυγό, ο οποίος, όπως καθείς γνωρίζει, στερεί απ' την ανθρώπινη ύπαρξη κάθε αξιοπρέπεια: πίσω απ' τους θάμνους και πάνω στην άμμο της Στάνης, αυτή η εκ νέου κατακτημένη αξιοπρέπεια φεγγοβόλυνε ολονυχτίς με όλο της το θάμπος. Δεν έλειπαν, ωστόσο, γυναίκες κι απ' τον Τρίτο Κόσμο, τραβεστί, εγχειρισμένοι, γυναικωτοί Ναπολιτάνοι και Βραζιλιάνοι κωλομπαράδες, για όλα τα γούστα, σε αφθονία, σωστό πανηγύρι. Και το εμπόριο ανθούσε, προς μεγάλη ικανοποίηση των στρατιωτικών, του Τζετζέ και όλων εκείνων οι οποίοι του είχαν παρχωρήσει τις άδειες, με δίκαιο αντίτιμο, όπως είναι φυσικό, τα αναλογούντα ποσοστά τους.

Ο Πίνο και ο Σάρο κατευθύνθηκαν προς τον τόπο εργασίας τους, καθένας σέρνοντας το δικό του καροτσάκι. Για να φτάσει κανείς στη Στάνη, ήθελε περίπου μισή ώρα δρόμο, αν περπατούσε με βήμα αργό, όπως έκαναν οι δυο τους. Το πρώτο τέταρτο το πέρασαν βουβοί, ήδη ιδρωμένοι και με τα ρούχα να κολλάνε πάνω στα κορμιά τους. Ήταν ο Σάρο αυτός που πρώτος έσπασε τη σιωπή.

«Αυτός ο Πεκορίλλα είναι μεγάλος κερατάς» δήλωσε.

«Πολύ μεγάλος κερατάς» συμφώνησε ο Πίνο.

Ο Πεχορίλλα ήταν αυτός που όριζε ποια πόστα χρειάζονταν καθάρισμα, κι ήταν προφανές πως έτρεφε μίσος άσβεστο απέναντι σε κάθε σπουδαγμένο, αυτός που είχε καταφέρει να φτάσει στον τρίτο βαθμό στα σαράντα του, και μάλιστα μόνο και μόνο επειδή ο Κουζουμάνο είχε μιλήσει στα ίσα με το διευθυντή. Γι' αυτό και έφερνε τα πράγματα έτσι ώστε οι πιο επαχθείς εργασίες να πέφτουν πάντα στους ώμους των τριών διπλωματούχων που είχε στη δούλεψή του. Πράγματι· την ίδια εκείνη μέρα, ο Κίκκου Λορέτο είχε αναλάβει την καθαριότητα στο μέρος εκείνο της αποβάθρας απ' όπου αναχωρούσε το πορθμείο για το νησί Λαμπεντούζα. Αυτό σήμαινε πως ο Κίκκου, λογιστής στο επάγγελμα, θα αναγκαζόταν να έρθει αντιμέτωπος με ολάκερα καντάρια σκουπιδιών, τα οποία είχαν αφήσει στο κατόπι τους τα πολύβουα μπουλούκια των τουριστών του Σαββατοκύριακου, εν αναμονή της επιβίβασής τους στο πλοίο· μπουλούκια πολύγλωσσα, είναι αλήθεια, αλλά με κοινό τους χαρακτηριστικό την ολοκληρωτική περιφρόνηση απέναντι σε κάθε έννοια προσωπικής και δημόσιας υγιεινής. Από την άλλη, ο Πίνο με τον Σάρο, ύστερα από δυο μέρες με τους φαντάρους εξοδούχους, σίγουρα θα βρισκαν έναν τόπο ανάστατο.

Φτάνοντας στη διασταύρωση της οδού Λίνκολν με την Κέννεντυ (στη Βιγκάτα υπήρχε επίσης μια

λεωφόρος Αϊζενχάουερ και ένα πέρασμα Ρούσβελτ), ο Σάρο σταμάτησε απότομα.

«Πετάγομαι ως το σπίτι να δω τι κάνει ο κανακάρης μου» είπε στο φίλο του. «Περίμενέ με, δυο λεπτάκια θα κάνω μόνο».

Δίχως να περιμένει την απάντηση του Πίνο, χώθηκε με φούρια στην είσοδο ενός από εκείνους τους χαμηλούς ουρανοξύστες που έφταναν το πολύ τους δώδεκα ορόφους και είχαν κατασκευαστεί περίπου την ίδια εποχή με το χημικό εργοστάσιο, για να εγκαταλειφθούν πολύ σύντομα, κι εντέλει να ερημώσουν. Για όποιον έφτανε ακτοπλοϊκώς, η Βιγκάτα έδινε εικόνα παρωδίας του Μανχάτταν, έστω και σε μικρότερη κλίμακα — κάτι που ίσως εξηγεί το όνομά της.

Ο Νενέ — ο κανακάρης του Σάρο — περνούσε τον καιρό του άγρυπνος. Ζήτημα είναι αν κοιμόταν δυο ωρίτσες κάθε βράδυ, την υπόλοιπη νύχτα την περνούσε με τα μάτια ορθάνοιχτα, δίχως να χύνει ούτε δάκρυ — και πού ακούστηκε ποτέ μωρό που δεν τσιρίζει; Μέρα με τη μέρα τον κατέτρωγε μια αρρώστια άγνωστη, δίχως αιτία ή γιατρεία. Οι γιατροί της Βιγκάτα σήκωσαν τα χέρια: ήταν ανάγκη να τον πάνε στο εξωτερικό, σε κάποιον ξακουστό ειδικό, αλλά λεφτά δεν υπήρχαν. Το προσωπάκι του Νενέ συννέφιασε όταν συνάντησε το βλέμμα του πατέρα του και μια ρυτίδα σχηματίστηκε στο μέτωπό του. Δεν ήξερε να μιλάει, μα ήταν φανερό πως

εξέφραζε αυστηρή επίπληξη προς τον άνθρωπο που τον είχε ρίξει σ' αυτή την παγίδα.

«Είναι κάπως καλύτερα, ο πυρετός πέφτει» εί-
πε η Τάνα, η γυναίκα του Σάρο, έστω και μόνο για
να τον ανακουφίσει.

Ο ουρανός είχε ξανοίξει, τώρα ένας ήλιος καυ-
τός έλουζε τον τόπο. Ο Σάρο είχε ήδη αδειάσει το
σαραβαλιασμένο καρότσι του μια δεκάδα φορές
στο χώρο εκφόρτωσης που είχε δημιουργηθεί, με ι-
διωτική πρωτοβουλία, στο σημείο όπου κάποτε υ-
πήρχε η πίσω έξοδος της φάμπρικας, και τώρα έ-
νιωθε τη ραχοκοκαλιά του να τον σφάζει. Όταν έ-
φτασε στο δρομάκο που ξεδιπλωνόταν παράλληλα
με το προστατευτικό τείχος, πρόσεξε ότι καταγής
υπήρχε κάτι λαμπερό που αστραφτοκοπούσε. Έ-
σκυψε για να δει από κοντά. Ήταν ένα μενταγιόν
σε σχήμα καρδιάς, τεράστιο, διάστικτο με μπριλά-
ντια, κι ένα βαρύ διαμάντι στο κέντρο του. Ήταν α-
κόμα περασμένο στη σπασμένη αλυσίδα που κάπο-
τε το κρατούσε σε κάποιο λαιμό, φτιαγμένη από α-
τόφιο χρυσάφι. Το δεξί χέρι του Σάρο τινάχτηκε,
άρπαξε το μενταγιόν, το έχωσε στην τσέπη. Ένα χέ-
ρι που λες κι ενήργησε από δική του πρωτοβουλία,
χωρίς να πάρει εντολές απ' τον εγκέφαλο, που είχε
μείνει θαμπωμένος απ' την έκπληξη. Ο Σάρο σηκώ-
θηκε κάθιδρος κι έριξε μια ματιά ολόγυρα, μα δεν
υπήρχε ψυχή ζώσα.

Ο Πίνο, από την άλλη, ο οποίος είχε διαλέξει την πλευρά της Στάνης που βρισκόταν κοντύτερα στο χώρο των αμμοληψιών, ήρθε ξάφνου αντιμέτωπος με τη μουσούδα ενός αυτοκινήτου, το οποίο, γύρω στα είκοσι μέτρα μακρύτερα, ξεπρόβαλλε πίσω από ένα θάμνο πιο πυκνό από τους άλλους. Ο Πίνο έμεινε στήλη άλατος· δεν ήταν δυνατό να αργήσει κανείς τόσο πολύ, έως τις εφτά το πρωί, μόνο και μόνο για να βγάλει τα μάτια του με μια πόρνη. Πήρε λοιπόν την απόφαση να ζυγώσει με προσοχή, ακροπατώντας σαν γάτα, σχεδόν διπλωμένος στα δύο, και όταν βρέθηκε στο ύψος των προβολέων, τινάχτηκε απότομα ορθός. Τίποτα δε συνέβη, κανείς δεν του έβαλε τις φωνές να πάρει πόδι, το αυτοκίνητο έμοιαζε άδειο. Πλησίασε κι άλλο, ώσπου επιτέλους διέκρινε το ασαφές περίγραμμα ενός άντρα, ασάλευτου στη θέση του συνοδηγού, με το κεφάλι γερμένο πίσω στο κάθισμα. Έμοιαζε βυθισμένος σε ύπνο βαρύ. Μα εκείνη ακριβώς τη στιγμή ο Πίνο κατάλαβε πως κάτι δεν πήγαινε καλά. Έκανε μεταβολή και βάλθηκε να καλεί σε βοήθεια τον Σάρο. Εκείνος κατέφθασε ξέπνοος, με μάτια που έλαμπαν.

«Τι τρέχει; Τι διάτανο θες; Τι σ' έπιασε;»

Ο Πίνο διαισθάνθηκε ένα είδος επιθετικότητας στις ερωτήσεις του φίλου του, αλλά το απέδωσε στο τρεχαλητό που είχε κάνει για να φτάσει κοντά του.

«Για κοίτα εδώ».

Επιστρατεύοντας όλο του το κουράγιο, ο Πίνο έφτασε στην πλευρά του οδηγού και έκανε μια απόπειρα να ανοίξει την πόρτα, μα δίχως επιτυχία, μιας κι η ασφάλεια ήταν κατεβασμένη. Με τη βοήθεια του Σάρο, που τώρα έδειχνε τελείως ψύχραιμος, προσπάθησε να φτάσει στην πόρτα του συνοδηγού, πάνω στην οποία ακουμπούσε εν μέρει το σώμα του άντρα, μα πάλι δεν τα κατάφερε. Το αυτοκίνητο, μια ογκώδης πράσινη BMW, ήταν έτσι παρκαρισμένο πλάι στο φράχτη, ώστε να εμποδίζει την προσέγγιση από την πλευρά εκείνη. Τελικά, παραμερίζοντας τα βάτα, γεμάτοι γρατζουνιές, κατάφεραν να δουν καλύτερα το πρόσωπο του άντρα. Δεν κοιμόταν, είχε τα μάτια ανοιχτά κι ασάλευτα. Τη στιγμή κατά την οποία συνειδητοποίησαν ότι ο άντρας ήταν νεκρός ένιωσαν να παγώνουν από τρόμο: όχι εμπρός στη θέα του θανάτου, αλλά επειδή είχαν αναγνωρίσει τον πεθαμένο.

«Νιώθω λες κι είμαι σε χαμάμ» είπε ο Σάρο την ώρα που έτρεχαν στον επαρχιακό δρόμο προς αναζήτηση τηλεφωνικού θαλάμου. «Τη μια να παγώνω, την άλλη να καίγομαι».

Είχαν πάρει την απόφαση από κοινού, αμέσως μόλις συνήλθαν από την παράλυση που τους είχε προκαλέσει η αναγνώριση της ταυτότητας του άντρα· προτού ακόμα ειδοποιήσουν τις αρχές, ήταν ανάγκη να γίνει ένα άλλο τηλεφώνημα. Τον αριθμό

του αξιότιμου Κουζουμάνο τον ήξεραν από μνήμης. Ο Σάρο τον σχημάτισε στο καντράν, αλλά ο Πίνο δεν άφησε το τηλέφωνο να χτυπήσει.

«Κλείσε αμέσως» είπε.

Ο Σάρο υπάκουσε αυτόματα.

«Δε θες να τον ειδοποιήσουμε;»

«Για να το σκεφτούμε μια στιγμή, να σκεφτούμε καλά, το ζήτημα είναι σοβαρό. Λοιπόν: κι οι δυο μας ξέρουμε πολύ καλά ότι ο αξιότιμος περί ου ο λόγος δεν είναι παρά μια απλή μαριονέτα».

«Δηλαδή;»

«Δηλαδή μια μαριονέτα στα χέρια του Λουπαρέλλο, ο οποίος είναι — ή, καλύτερα, ήταν — τα πάντα. Με τον Λουπαρέλλο νεκρό, ο Κουζουμάνο δεν είναι τίποτα, μηδενικό σκέτο».

«Και λοιπόν;»

«Και λοιπόν, τίποτα».

Πήραν το δρόμο με κατεύθυνση τη Βιγκάτα, μα ύστερα από λίγα βήματα ο Πίνο έπιασε το φίλο του απ' το μπράτσο.

«Τον Ρίτσο» είπε.

«Εγώ σε δαύτον δεν έχω καμιά όρεξη να τηλεφωνήσω, ούτε που τον γνωρίζω».

«Μήτε κι εγώ, αλλά θα το κάνω το τηλεφώνημα».

Βρήκαν τον αριθμό από τις πληροφορίες καταλόγου. Η ώρα κόντευε οχτώ παρά τέταρτο, μολα-

ταύτα ο Ρίτσο σήκωσε το ακουστικό από το πρώτο κιάλας κουδούνισμα.

«Ο κύριος Ρίτσο, ο δικηγόρος;»

«Ο ίδιος».

«Με συγχωρείτε αν σας ενοχλώ, ώρα που είναι... αλλά, κοιτάξτε, έτυχε να βρούμε τον κύριο Λουπαρέλλο... και μοιάζει πεθαμένος».

Ακολούθησε σιωπή. Κι ύστερα ο Ρίτσο είπε:

«Και για ποιο λόγο ειδοποιείτε εμένα;».

Ο Πίνο έμεινε άναυδος· τα πάντα περίμενε εξόν από αυτή την απάντηση, του φάνηκε απίστευτο.

«Μα πώς; Δεν είστε... ο καλύτερός του φίλος; Σκεφτήκαμε πως οφείλαμε...»

«Σας ευχαριστώ. Μα πριν από οτιδήποτε άλλο είναι ανάγκη να κάνετε το καθήκον σας. Καλή σας μέρα».

Ο Σάρο είχε ακούσει το τηλεφώνημα μέχρι τέλους, με το μάγουλο κολλημένο στο μάγουλο του Πίνο. Απομάκρυναν τα κεφάλια τους σαστισμένοι. Θαρρείς και είχαν ανακοινώσει στον Ρίτσο την ανακάλυψη ενός οποιουδήποτε πεθαμένου, κάποιου που δεν ήξεραν καν το όνομα.

«Μα τι στην ευχή! Ήταν φίλος του, δεν ήταν;» απόρησε ο Σάρο.

«Κι εμείς τι ξέρουμε; Μπορεί τον τελευταίο καιρό να τα είχαν τσουγκρίσει» τον παρηγόρησε ο Πίνο.

«Και τώρα τι κάνουμε;»

«Πάμε να κάνουμε το καθήκον μας, όπως ορμήνεψε κι ο δικηγόρος» κατέληξε ο Πίνο.

Και συνέχισαν το δρόμο τους για την πόλη, με προορισμό το αστυνομικό τμήμα. Να απευθυνθούν στους καραμπινιέρους ούτε που τους είχε περάσει από το μυαλό, εφόσον ο διοικητής τους ήταν ένας υπολοχαγός από το Μιλάνο. Ο αστυνόμος, από την άλλη, ήταν από την Κατάνια· το όνομά του ήταν Σάλβο Μονταλμπάνο, και όταν ήθελε να καταλάβει ένα πράγμα, το καταλάβαινε.

«ΚΙ ΑΛΛΟ».

«Όχι» αποκρίθηκε η Λίβια και συνέχισε να τον καρφώνει με βλέμμα ακόμα πιο λαμπερό από την ένταση του πάθους.

«Σε ικετεύω».

«Όχι, σου είπα, όχι».

Τότε ήταν που θυμήθηκε πως κάποτε του είχε ψιθυρίσει στ' αυτί ότι της άρεσε να την πιέζουν λιγάκι, κι έτσι, ερεθισμένος, προσπάθησε να γλιστρήσει το γόνατό του ανάμεσα στους σφιχτά κλεισμένους μηρούς της, ενώ τις έσφιγγε με βία τους καρπούς ανοίγοντας τα χέρια της στο πλάι, στο σχήμα του σταυρού.

Για μια στιγμή κοιτάχτηκαν λαχανιασμένοι, έπειτα εκείνη παρέδωσε ξαφνικά τα όπλα, δίχως άλλη αντίρρηση.

«Ναι» είπε. «Ναι, τώρα».

Κι εκείνη ακριβώς τη στιγμή χτύπησε το τηλέφωνο. Δίχως καν να ανοίξει τα μάτια, ο Μονταλμπάνο άπλωσε το χέρι για να αρπάξει, όχι τόσο το

ακουστικό, όσο τις κυματιστές άκριες του ονείρου που έσβηνε δίχως οίκτο.

«Εμπρός!» Ήταν έξαλλος με τον άγνωστο ενοχλητικό.

«Αστυνόμε, έχουμε καινούριο πελάτη». Στο λεπτό αναγνώρισε τη φωνή του αρχιφύλακα Φάτσιο· ο δεύτερος ισόβαθμός του, ο Τορτορέλλα, βρισκόταν ακόμα στο νοσοκομείο με μια σφαίρα σφηνωμένη στο στομάχι, έργο κάποιου καριόλη που δεν άξιζε δεκάρα και είχε την απαίτηση να περνιέται για μαφιόζος. Στη δική τους ορολογία, η λέξη «πελάτης» σήμαινε ένα ακόμα πτώμα που θα έπρεπε να φορτωθούν στην πλάτη τους.

«Ποιος είναι;»

«Ακόμα δεν το γνωρίζουμε».

«Και πώς τον φάγανε;»

«Δεν το γνωρίζουμε. Δεν ξέρουμε καν αν πρόκειται για δολοφονία».

«Αρχιφύλακα, δε σε καταλαβαίνω. Με σηκώνεις απ' το κρεβάτι χωρίς να 'χεις ιδέα πού σου παν τα τέσσερα;»

Ανάσανε βαθιά για να του περάσει η παράλογη οργή, που ο συνομιλητής του ανεχόταν με υπομονή αγίου.

«Ποιος τον βρήκε;»

«Δυο σκουπιδιάρηδες από τη Στάνη, μέσα σε ένα αυτοκίνητο».

«Έρχομαι αμέσως. Εσύ στο μεταξύ τηλεφώνη-

σε στη Μοντελούζα, πες τους να στείλουν τη Σήμανση και ενημέρωσε το δικαστή Λο Μπιάνκο».

Την ώρα που ο Μονταλμπάνο έκανε ένα γρήγορο ντους κατέληξε στο συμπέρασμα πως ο νεκρός δε θα μπορούσε παρά να ανήκει στη φαμίλια Κούφαρο της Βιγκάτα. Οχτώ μήνες νωρίτερα είχε ξεσπάσει άγριος πόλεμος ανάμεσα στους Κούφαρο και στους Σινάγκρα από τη Φέλα, πιθανότατα για λόγους που είχαν να κάνουν με εδαφικές οριοθετήσεις: το αποτέλεσμα ήταν ένας νεκρός το μήνα, εναλλάξ και σε αδιατάρακτη σειρά: ένας από τη Βιγκάτα, ένας από τη Φέλα. Το τελευταίο θύμα, κάποιος ονόματι Μάριο Σαλίνο, είχε δεχτεί τα πυρά των Βιγκατέζων στη Φέλα: αυτή τη φορά, επομένως, η καμπάνα θα έπρεπε να είχε σημάνει για κάποιον από τη φαμίλια Κούφαρο.

Προτού βγει απ' το σπίτι — έμενε μόνος σε μια όμορφη μονοκατοικία ακριβώς πάνω στην παραλία, απέναντι απ' τη Στάνη — ένωσε την επιθυμία να κάνει ένα τηλεφώνημα στην Τζένοβα για να ακούσει τη φωνή της Λίβια. Εκείνη απάντησε αμέσως, νυσταγμένη.

«Συγγνώμη, αλλά είχα μεγάλη λαχτάρα να σ' ακούσω».

«Σ' έβλεπα στον ύπνο μου» είπε εκείνη. «Ήμαστε μαζί».

Ο Μονταλμπάνο ήταν έτοιμος να της αποκαλύ-

ψει ότι την είχε ονειρευτεί κι εκείνος, αλλά μια ανεξήγητη ντροπαλοσύνη τον εμπόδισε.

«Και τι κάναμε;» προτίμησε να ρωτήσει.

«Αυτό που δεν κάνουμε εδώ και κάμποσο καιρό» απάντησε εκείνη.

Στο τμήμα, εκτός από τον Φάτσιο, βρήκε μονάχα τρεις ακόμα αστυνομικούς. Οι υπόλοιποι βρίσκονταν επί τα ίχνη κάποιου ιδιοκτήτη καταστήματος ρούχων, ο οποίος είχε εξαφανιστεί αφού πρώτα τραυμάτισε την αδερφή του με όπλο, ύστερα από κάποια διαφωνία περί κληρονομικών. Ο Μονταλμπάνο άνοιξε την πόρτα του δωματίου ανακρίσεων. Οι δύο καθαριστές κάθονταν στον πάγκο, πολύ κοντά ο ένας στον άλλο, κατάγλομοι παρά τον καύσωνα.

«Επιστρέφω αμέσως» τους είπε ο Μονταλμπάνο, μα οι δυο τους ούτε που σάλεψαν, ολότελα υποταγμένοι. Ήταν γνωστό σε όλους πως, έτσι και τύχαινε να μπλέξεις με το νόμο, αδιάφορο για ποιο λόγο, η υπόθεση τραβούσε πάντα σε μάκρος.

«Ειδοποίησε κανείς τους δημοσιογράφους;» θέλησε να μάθει απ' τους δικούς του ο Μονταλμπάνο. Εκείνοι έγνεψαν αρνητικά.

«Προσέξτε καλά· δεν έχω καμία όρεξη να μπλεχτούν στα πόδια μου».

Πολύ δειλά, ο Γκαλλούτσο έκανε ένα βήμα

μπροστά και σήκωσε το ένα του δάχτυλο, σάμπως για να δείξει πως ήθελε να πάει προς νερού του.

«Ούτε καν τον κουνιάδο μου;» ρώτησε.

Ο κουνιάδος του Γκαλλούτσο ήταν δημοσιογράφος της ΤελεΒιγκάτα και υπεύθυνος για το αστυνομικό ρεπορτάζ. Ο Μονταλμπάνο έφερε στο μυαλό του τον καβγά που θα ακολουθούσε μέσα στο σόι, έτσι κι ο αρχιφύλακας δεν έλεγε κουβέντα. Και πράγματι, εκείνη τη στιγμή ο Γκαλλούτσο τον κοίταζε με μάτια ορθάνοιχτα, γεμάτα ικεσία, σαν σκύλος.

«Πάει καλά. Μόνο να έρθει μετά τη μετακίνηση του πτώματος. Και χωρίς φωτογράφους».

Έφυγαν με το περιπολικό, αφήνοντας αξιωματικό υπηρεσίας τον Τζιαλλομπάρντο. Στο τιμόνι κάθισε ο Γκάλλο, ο οποίος μονίμως, όπως κι ο Γκαλλούτσο, πετούσε κοινότοπες ατάκες του τύπου «Αστυνόμω, τι ακούγεται στην πιάτσα;». Ο Μονταλμπάνο, μιας και τον γνώριζε απ' την καλή, δεν παρέλειψε να τον προειδοποιήσει:

«Μη βαλθείς να τρέχεις σαν τρελός, δεν υπάρχει ανάγκη».

Στη στροφή της εκκλησίας των Καρμελιτών, ο Πέππε Γκάλλο δεν κρατήθηκε άλλο κι έδωσε μια στο γκάζι επιταχύνοντας. Τότε ήταν που ακούστηκε ένας ξερός κρότος, σαν πιστολιά, και το αυτοκίνητο παρέκκλινε από την πορεία του. Κατέβηκαν. Το δεξί πίσω λάστιχο κρεμόταν ολότελα διαλυμένο

και μια εγκάρσια τομή από καλοτροχισμένο λεπίδι φαινόταν ολοκάθαρα σε όλο του το μήκος.

«Κερατάδες μπάσταρδοι!» ξέσπασε ο αρχιφύλακας.

Αλλά ο Μονταλμπάνο είχε αγριέψει για τα καλά.

«Αφού το ξέρετε καλά πως κάθε δεκαπέντε μέρες μάς σκίζουμε τα λάστιχα! Για τ' όνομα του Θεού! Κάθε πρωί σάς το θυμίζω: να τα ελέγχετε με προσοχή πριν από κάθε αναχώρηση! Αλλά εσείς στα παλιά σας τα παπούτσια, ηλίθιοι! Μέχρι τη μέρα που θα μας ξαποστείλουνε στον άλλο κόσμο!»

Μια με το 'να, μια με τ' άλλο, τους πήρε δέκα ολάκερα λεπτά να αλλάξουν λάστιχο. Όταν πια έφτασαν στη Στάνη, η Σήμανση της Μοντελουζα βρισκόταν ήδη στον τόπο του εγκλήματος. Η έρευνα περνούσε από τη «φάση περισυλλογή», όπως την αποκαλούσε χαριτολογώντας ο Μονταλμπάνο: πέντε έξι αστυνομικοί γυρόφερναν το μέρος όπου βρισκόταν το αυτοκίνητο με σκυφτά κεφάλια και χέρια βαθιά χωμένα στις τσέπες ή πίσω απ' την πλάτη. Σου δημιουργούσαν εντύπωση φιλόσοφων απορροφημένων σε βαθυστόχαστες σκέψεις, μα η αλήθεια είναι πως έφερναν βόλτες με τα μάτια ορθάνοιχτα, γυρεύοντας να βρουν καταγής κάποιιο στοιχείο, μια ένδειξη, ένα χνάρι. Αμέσως μόλις τον

είδε ο Γιακομούτσι, ο αρχηγός της Σήμανσης, έτρεξε να τον συναντήσει.

«Πώς και δεν πρόφτασαν οι δημοσιογράφοι;»

«Δεν τους θέλησα εγώ».

«Αυτή τη φορά δεν το γλιτώνεις το λιντσάρισμα, έτσι που τους έκανες να χάσουν τέτοια είδηση». Ο Γιακομούτσι ήταν φανερά ταραγμένος. «Ξέρεις ποιος είναι ο νεκρός;»

«Όχι. Θα μου το πεις εσύ».

«Ο Σίλβιο Λουπαρέλλο, ο μηχανικός».

«Γαμώτο!» ήταν το μόνο σχόλιο του Μονταλμπάνο.

«Και ξέρεις πώς πέθανε;»

«Όχι, ούτε και θέλω να μου πεις. Θα το βρω μόνάχος μου».

Ο Γιακομούτσι επέστρεψε στους δικούς του προσβεβλημένους. Ο φωτογράφος της Σήμανσης είχε κάνει τη δουλειά του, τώρα ήταν σειρά του Πασκουάνο. Ο Μονταλμπάνο είδε πως ο ιατροδικαστής ήταν αναγκασμένος να δουλεύει από θέση τελείως άβολη· χωμένος ως τη μέση στο εσωτερικό του αυτοκινήτου, τεντωνόταν μέχρι το κάθισμα του συνοδηγού, όπου ξεχώριζε το σκοτεινό περίγραμμα ενός άντρα. Ο Φάτσιο με τους άλλους αρχιφύλακες έδιναν χείρα βοήθειας στους συναδέλφους από τη Μοντελούζα. Ο αστυνόμος άναψε τσιγάρο και στράφηκε προς το χημικό εργοστάσιο. Όλα αυτά τα χαλάσματα τον γοήτευαν. Πήρε την απόφαση να ξα-

νάρθει μια μέρα και να τραβήξει φωτογραφίες της περιοχής, τις οποίες κατόπιν θα έστελνε στη Λίβια για να της εξηγήσει, μέσω αυτών των εικόνων, ορισμένα πράγματα για τον εαυτό του και τη γη του, την οποία εκείνη ακόμα αδυνατούσε να κατανοήσει.

Εκείνη τη στιγμή κατέφθασε το αυτοκίνητο του Λο Μπιάνκο, κι ο δικαστής κατέβηκε αναστατωμένος.

«Μα όντως αληθεύει πως ο νεκρός είναι ο Λουπαρέλλο;»

Ήταν φανερό πως ο Γιακομούτσι δεν είχε χάσει τον καιρό του.

«Έτσι φαίνεται.»

Ο δικαστής ζύγωσε την ομάδα της Σήμανσης και ρίχτηκε σε μια έντονη συζήτηση με τον Γιακομούτσι και το γιατρό, ο οποίος είχε μόλις βγάλει από την τσάντα του ένα μπουκάλι με αλκοόλ για να απολυμάνει τις παλάμες του. Ύστερα από ένα διάστημα αρκετό για να προκαλέσει στον Μονταλμπάνο εγκαύματα απ' τον ήλιο, οι άνθρωποι της Σήμανσης ετοιμάστηκαν να αναχωρήσουν. Ο Γιακομούτσι δεν καταδέχτηκε να τον χαιρετήσει, μόλο που πέρασε δίπλα του. Ο Μονταλμπάνο άκουσε πίσω μακριά τη διαπεραστική σειρήνα ενός ασθενοφόρου. Τώρα ήταν η σειρά του, έπρεπε να σκεφτεί και να δράσει, άγιοι δεν υπήρχαν. Προσπάθησε να βγει από τη χαύνωση στην οποία είχε βυθιστεί και κατευ-

θύνθηκε προς το αυτοκίνητο του νεκρού. Στα μισά της διαδρομής τον σταμάτησε ο δικαστής.

«Έχετε το ελεύθερο να μετακινήσετε το πτώμα. Με δεδομένο δε πως ο νεκρός ήταν πασίγνωστος, όσο πιο γρήγορα ξεμπερδέψουμε, τόσο το καλύτερο για μας. Όπως και να 'χει, περιμένω να με κρατάτε καθημερινά ενήμερο γύρω από τις εξελίξεις της έρευνας».

Έκανε παύση, κι αμέσως μετά, για να γλυκάνει την αυστηρότητα των όσων είχε μόλις εκστομίσει:

«Τηλεφωνήστε μου όποτε κρίνετε εσείς σκόπιμο».

Δεύτερη παύση. Έπειτα:

«Πάντα σε ώρες γραφείου, εξυπακούεται».

Κι απομακρύνθηκε. Σε ώρες γραφείου και ποτέ στο σπίτι. Στο σπίτι — οι πάντες το γνώριζαν — ο δικαστής ήταν απασχολημένος με τη συγγραφή ενός βαρυσήκωτου όσο και βαρυσήμαντου έργου: *Η ζωή και η δράση των Ρινάλντο και Αντόνιο λο Μπιάνκο, τακτικών καθηγητών στο Πανεπιστήμιο του Τζιρτζέντι, επί βασιλείας Μαρτίνου του νεότερου (1402-1409)*, τους οποίους εκείνος — για λόγους ανεξιχνίαστους — θεωρούσε δικούς του προγόνους.

«Πώς πέθανε;» θέλησε να μάθει από τον ιατροδικαστή.

«Δείτε και μόνος σας» αποκρίθηκε παραμερίζοντας ο Πασκουάνο.

Ο Μονταλμπάνο έχωσε το κεφάλι στο εσωτερι-

κό του αυτοκινήτου, που έμοιαζε με αληθινό φούρνο (στη συγκεκριμένη περίπτωση, με κρεματόριο), αντίκρισε για πρώτη φορά το πτώμα κι έφερε αμέσως στο μυαλό του το διοικητή.

Έφερε στο μυαλό του το διοικητή όχι επειδή το είχε συνήθιο να στρέφει τη σκέψη του προς τους ιεραρχικά ανωτέρους του στην αρχή κάθε έρευνας, μα μόνο και μόνο επειδή, πριν από δέκα μέρες πάνω κάτω, εκείνος κι ο γερο-Μπουρλάντο, όντας παλιοί φίλοι, είχαν ανοίξει συζήτηση με θέμα ένα βιβλίο του Αριές* με τίτλο *Ιστορία του Θανάτου στην Ανατολή*, το οποίο είχαν διαβάσει κι οι δύο. Ο διοικητής υποστήριζε πως κάθε θάνατος, ακόμα κι ο πιο τιποτένιος, διατηρεί ανέπαφη την ιερότητά του. Ο Μονταλμπάνο είχε αντιτείνει — κι ήταν απόλυτα ειλικρινής — πως δεν κατόρθωνε να αντιληφθεί τίποτα το ιερό σε κανέναν απολύτως θάνατο, ακόμα και στο θάνατο ενός πάπα.

Πολύ θα ήθελε να τον είχε τώρα μαζί του τον κύριο διοικητή, να δει κι αυτός το θέαμα που αντίκριζε ο ίδιος. Ο μηχανικός υπήρξε ανέκαθεν τύπος κομψός, από αυτούς που δίνουν υπερβολική προσοχή σε κάθε ενδυματολογική λεπτομέρεια. Τώρα, ωστόσο, κείτονταν εκεί δίχως γραβάτα, με το πουκάμισο τσαλακωμένο, τα ματογυάλια γερμένα λοξά, το

---

* Φιλίπ Αριές (1914-1984): Γάλλος ιστορικός και συγγραφέας. (Σ.τ.Μ.)

σακάκι με τα μεγάλα πέτα ανάρμοστα σηκωμένο ως πάνω, τις κάλτσες κατεβασμένες, να πέφτουν χαλαρές επάνω στα παπούτσια. Αλλά αυτό που πιότερο απ' όλα εντυπωσίασε τον αστυνόμο ήταν το παντελόνι που ζάρωνε στα γόνατα, το εσώρουχο που πρόβαλλε ολόλευκο μέσα από το παντελόνι, το πουκάμισο που είχε σηκωθεί μαζί με το φανελάκι ως τη μέση του στέρνου.

Και το φύλο άσεμνα, αισχρά εκτεθειμένο, μεγάλο, χνουδωτό, σε τέλεια αντίθεση με τα λεπτεπίλεπτα χαρακτηριστικά του υπόλοιπου σώματος.

«Μα πώς πέθανε;» επανέλαβε την ερώτηση προς τον ιατροδικαστή βγαίνοντας από το αυτοκίνητο.

«Μα είναι οφθαλμοφανές, δε νομίζετε;» αποκρίθηκε με πλήρη έλλειψη τακτ ο Πασκουάνο. Και συνέχισε: «Εσείς το ξέρατε πως ο δύστυχος Λουπαρέλλο είχε κάνει εγχείριση καρδιάς στο Λονδίνο, με γιατρό κάποιο διάσημο καρδιοχειρουργό;».

«Για να πω την αλήθεια, όχι. Τον είδα την περασμένη Τετάρτη στην τηλεόραση και μου φάνηκε απόλυτα υγιής».

«Έδειχνε υγιής, αλλά δεν ήταν έτσι. Ξέρετε, αυτοί που ασχολούνται με την πολιτική κάνουν όλοι τους σαν σκυλιά. Έτσι και μαθευτεί πως είσαι ανήμπορος να υπερασπιστείς τον εαυτό σου, σου ρίχνονται με νύχια και με δόντια. Φαίνεται ότι στο Λον-

δίνο τού έβαλαν δύο μπαϊπάς: δύσκολη περίπτωση, έτσι λένε».

«Και ποιος ήταν ο θεράπων ιατρός του στη Μοντελούζα;»

«Ο συνάδελφος Καπουάνο. Σε αυτόν πήγαινε κάθε βδομάδα για τσεκάπ. Τη φρόντιζε την υγεία του, ήθελε να δείχνει πάντα σε φόρμα».

«Τι λέτε, να μιλήσω με τον Καπουάνο;»

«Το βρίσκω ολότελα άσκοπο. Αυτό που συνέβη εδώ είναι αυταπόδεικτο. Στο φουκαρά τον Λουπαρέλλο ήρθε η όρεξη να ρίξει ένα καλό πηδηματάκι στα μέρη μας, το πιθανότερο με κάποια εξωτική πόρνη, το έκανε και έμεινε στον τόπο».

Τότε ήταν που πρόσεξε το αφηρημένο βλέμμα του Μονταλμπάνο.

«Δε σας πείθω;»

«Όχι».

«Και γιατί;»

«Ειλικρινά, ούτε εγώ ξέρω. Θα μου έχετε μέχρι αύριο τα αποτελέσματα της αυτοψίας;»

«Αύριο; Θα αστειεύεστε! Πριν από τον μηχανικό έχω εκείνη τη δεκαοχτάχρονη πιτσιρίκα που έπεσε θύμα βιασμού και βρέθηκε δέκα μέρες αργότερα μέσα σε ένα εγκαταλελειμμένο σπίτι, μισοφαγωμένη απ' τα σκυλιά: κατόπιν έχει σειρά ο Φοφός ο Έλληνας, που του 'κοψαν γλώσσα και αχαμνά και τον άφησαν κρεμασμένο από ένα δέντρο να πεθάνει, έπειτα έρχεται...»